

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 120/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu dňa 9. júla 2003 predbežne prerokoval sťažnosť P. H., Ústav na výkon väzby N., zastúpeného advokátkou JUDr. O. G., N., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 24 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bratislave, za účasti Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bratislave, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. H. o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. februára 2003 doručená sťažnosť P. H. (ďalej len „sťažovateľ“), t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby N. (ďalej len „ústav na výkon väzby“), zastúpeného advokátkou JUDr. O. G., N., ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 24 ods. 1 a 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bratislave (ďalej len „GR ZVaJS“).

Sťažovateľ poukázal na to, že sa hlási k židovskému vierovyznaniu, ktorého súčasťou je okrem iného aj prijímanie tzv. „kóšer stravy“. Vzhľadom na to požiadal ústav na výkon väzby, v ktorom je umiestnený, o poskytovanie stravy zodpovedajúcej jeho vierovyznaniu, ale jeho žiadosti nebolo vyhovené. Ďalej uviedol «...*poskytujú mi moslimskú stravu, s čím ja ako žid nemôžem súhlasiť, pretože medzi týmito dvomi náboženstvami nie je žiadna kontinuita ani analógia.*

Nakoľko podľa Ústavy SR čl. 12 „Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach“ keďže príslušníkom moslimského vierovyznania je poskytovaná strava v súlade s ich náboženstvom mám zato, že mne prislúcha taktiež právo prijímať stravu zodpovedajúcu môjmu vierovyznaniu a ÚVV podľa Ústavy SR je povinný zabezpečiť mi takúto stravu, zodpovedajúcu môjmu židovskému vierovyznaniu.

Taktiež poukazujem na čl. 12 Ústavy SR ods. 2, kde sa zaručujú základné práva a slobody na území SR všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.»

Na základe toho sa sťažovateľ dožadoval, aby ústavný súd prikázal ústavu na výkon väzby zabezpečiť mu stravu zodpovedajúcu židovskému vierovyznaniu. Zároveň žiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v rozsahu 100 000 Sk.

Keďže sťažnosť neobsahovala náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd vyzval sťažovateľa listom z 5. marca 2003, aby odstránil jej nedostatky.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ doplnil sťažnosť podaním z 25. marca 2003. Zmienil sa v ňom okrem iného o tom, že vo veci podávania židovskej stravy požiadal o stanovisko ústav na výkon väzby. Požadované stanovisko mu bolo oznámené iba ústne a pretože s ním nebol spokojný, obrátil sa na dozorového prokurátora. Sťažovateľ tvrdil, že dozorový prokurátor sa touto záležitosťou odmietol zaoberať odôvodňujúc to tým, že to nespadá do jeho kompetencie. Zastávajúc názor, že „...som vyčerpal všetky opravné prostriedky, tým, že som požiadal o nápravu dozorného prokurátora a ten v tejto veci nekoná“, sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia jeho vyššie označených základných práv zakázal porušovateľovi pokračovať v ich porušovaní. Domáhal sa tiež, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a uložil ústavu na výkon väzby zabezpečiť mu stravu zodpovedajúcu jeho vierovyznaniu. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa vo veci samej písomne vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 2. mája 2003, v ktorom zhrnula podstatné skutočnosti uvádzané už v predchádzajúcich podaniach sťažovateľa.

V rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde) požiadal ústavný súd o stanovisko k nej GR ZVaJS, ako aj dozorového prokurátora.

V stanovisku generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 28. mája 2003, sa uvádza, že GR ZVaJS: «... nebola doručená žiadna žiadosť p. P. H. o podávanie stravy zodpovedajúcej židovskému náboženstvu. Generálne riaditeľstvo teda ani sťažovateľovi v predmetnej veci neodoslalo žiadne vyrozumenie.

V predmetných súvislostiach bolo ďalej zistené, že p. P. H. bol do výkonu väzby v Ústave do výkonu väzby N. dodaný 4. 7. 2001 a až do dňa 12. 2. 2003 mu bola podávaná bežne zvarovaná strava, proti ktorej nemal žiadne námietky. Dňa 10. 2. 2003 sa sťažovateľ začal dožadovať „kóšer“ stravy a jeho žiadosť bola realizovaná od 12. 2. 2003, keď mu v súlade s § 7 ods. 2 RGR č. 1/2003 o poskytovaní duchovnej starostlivosti obvineným a odsúdeným začala byť poskytovaná strava bez bravčového mäsa.»

Okresná prokuratúra Nitra v stanovisku k veci zo 4. júna 2003 potvrdila, že sťažovateľ sa obrátil na dozorového prokurátora so sťažnosťou týkajúcou sa neposkytovania tzv. „kóšer stravy“, a ďalej okrem iného uviedla: *„Dozorový prokurátor v zmysle ustanovenia § 18 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre počas pravidelnej mesačnej previerky vykonal i previerku zameranú na podávanie stravy náboženským skupinám (židovského vierovyznania), pričom zistil, že strava je obvineným pripravovaná a vydávaná v súlade s rozkazom generálneho riaditeľa číslo 1 o poskytovaní duchovnej starostlivosti obvineným a odsúdeným zaradeným v Zbierke rozkazov generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže v ročníku 2003.*

Podľa § 7 odsek 2 písmeno a) citovaného rozkazu ústav na požiadanie obvinených a odsúdených vytvára podľa svojich možností podmienky na zabezpečenie stravy bez bravčového mäsa obvineným a odsúdeným, ktorí vyznávajú islamské alebo židovské náboženstvo. Nakoľko špecifické podávanie stravy v ústavoch na výkon väzby má celoslovenský charakter, bola predmetná žiadosť odstúpená Generálnej prokuratúre SR v Bratislave, ktorá vo veci ďalej koná v súčinnosti s Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže ako i príslušnými náboženskými inštitúciami.“

Dňa 8. 7. 2003 bol ústavnému súdu doručený list vedúceho referátu väzenstva Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“), v ktorom sa uvádza, že vzhľadom na špecifickosť problematiky a v záujme objektívneho prešetrenia sťažnosti obvineného P. H. bol požiadaný o zaujatie stanoviska v tejto veci Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike (ďalej len „ÚZŽNO v SR“), ktorého stanovisko je pripojené k listu.

V uvedenom liste je tiež zmienka o tom, že generálna prokuratúra sa v danej veci stotožňuje so stanoviskom Okresnej prokuratúry Nitra zo 4. júna 2003 sp. zn. 1 Pn 4017/03-8, ako aj so stanoviskom GR ZVaJS z 25. mája 2003.

Zo stanoviska ÚZŽNO v SR z 24. júna 2003 vyžiadaného generálnou prokuratúrou o. i. vyplýva, že: *„menovaný P. H. nebol ani nie je členom židovskej komunity ani členom niektorej zo židovských náboženských obcí SR.“*

II.

Ústavný súd je podľa článku 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 17 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 156/1993 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) môže obvinený na zabezpečenie svojich práv podávať sťažnosti a žiadosti štátnym orgánom, ktorých odoslanie je ústav povinný bezodkladne zabezpečiť a evidovať.

Podľa § 17 ods. 2 zákona o výkone väzby ak o to obvinený požiada, umožní sa mu rozhovor s riaditeľom ústavu alebo ním povereným príslušníkom zboru; rozhovor sa umožní aj s osobou, ktorá v ústave vykonáva dozor nad výkonom väzby alebo jeho kontrolu.

Podľa § 6 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ďalej len „zákon o prokuratúre“) nadriadený prokurátor je oprávnený vydať podriadenému prokurátorovi pokyn, ako má postupovať v konaní a pri plnení úloh.

V zmysle § 18 ods. 1 zákona o prokuratúre prokurátor dozerá na to, aby sa v miestach, kde sa vykonáva väzba (...), dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy.

Na základe § 18 ods. 2 písm. c) zákona o prokuratúre prokurátor je povinný písomným príkazom zrušiť alebo pozastaviť vykonávanie rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia orgánov vykonávajúcich správu miest uvedených v odseku 1 alebo ich nadriadeného orgánu, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

Podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov (...) aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2).

Podľa § 4 ods. 1 písm. h) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ZVaJS“) zbor v rámci svojej pôsobnosti vybavuje sťažnosti podľa osobitného predpisu, ktoré sa vzťahujú na postup orgánov zboru.

Predmetom sťažnosti je údajné porušenie základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 24 ods. 1 a 2 ústavy postupom GR ZVJS spočívajúce v tom, že sťažovateľovi hlásiacemu sa k židovskému vierovyznaniu nie je napriek jeho žiadosti smerovanej ústavu na výkon väzby, v ktorom je umiestnený, poskytovaná tzv. „kóšer strava“. Príslušníkom moslimského vierovyznania, ktorí sa nachádzajú vo výkone väzby spolu so sťažovateľom, je pritom podľa jeho tvrdenia poskytovaná strava v súlade s ich náboženstvom.

Opierajúc sa o citované ustanovenia zákona o výkone väzby, zákona o prokuratúre a zákona o ZVaJS ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v danom prípade nevyužil všetky možnosti, ktoré mu tieto zákony poskytujú na ochranu jeho práv vrátane základného práva, ktorého ochranu uplatnil pred ústavným súdom. Neurobil tak ani napriek tomu, že ako osoba nachádzajúca sa vo väzbe je povinne zastúpený advokátom, ktorého má právo požiadať o právnu pomoc aj v súvislosti s výkonom väzby.

Zo stanoviska GR ZVaJS vyplýva, že mu nebola doručená žiadna sťažnosť sťažovateľa vo veci podávania stravy zodpovedajúcej židovskému náboženstvu. Sťažovateľ teda nevyužil právny prostriedok podľa § 4 ods. 1 písm. h) zákona o ZVaJS, ktorý mu tento zákon poskytuje a na využitie ktorého bol oprávnený.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila na názore (IV. ÚS 80/03), že účinným prostriedkom ochrany namietaného porušenia základných práv je aj opakovaný podnet podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre. Opakovaný podnet zakladá povinnosť prokurátora aj nadriadeného prokurátora zaoberať sa ním, vybaviť ho a spôsob vybavenia oznámiť podnecovateľovi.

Podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre je totiž podnet definovaný ako písomná alebo ústna žiadosť, návrh alebo iné podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby (ďalej len „podávateľ podnetu“), ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti, najmä aby podal návrh na začatie konania pred súdom alebo opravný prostriedok, aby vstúpil do už začatého konania alebo vykonal iné opatrenia na odstránenie

porušenia zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Použitie týchto právnych prostriedkov je v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde jednou z nevyhnutných podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, čo sa v celom rozsahu vzťahuje aj na individuálnu ochranu základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

Sťažovateľ bol preto povinný využiť tieto dostupné právne prostriedky ochrany jeho základných práv. Preto jeho názor, že *„som vyčerpal všetky opravné prostriedky, tým, že som požiadal o nápravu dozorného prokurátora“*, nie je možné prijať. Keďže sťažovateľ nevyužil možnosti ochrany svojich základných práv podľa citovaných noriem zákona o prokuratúre a zákona o ZVaJS a ničím nepreukázal, že tak neurobil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde), ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť nie je prípustná.

K základným zásadám ovládajúcim konanie o sťažnostiach (§ 49 a nasl. zákona o ústavnom súde) patrí totiž princíp subsidiarity, podľa ktorého podmienkou prípustnosti sťažnosti je to, že pred jej podaním boli vyčerpané všetky právne prostriedky, ktoré zákon na ochranu základných práv alebo slobôd sťažovateľovi účinne poskytuje. Zmyslom a účelom tohto princípu je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio, inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti alebo zlyhania všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú.

Vychádzajúc z týchto právnych názorov a skutkového stavu ústavný súd odmietol sťažnosť ako neprípustnú už po predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá, a rozhodnutie, ktorým by ústavný súd zakázal pokračovať v namietanom porušovaní práv a slobôd sťažovateľa, ako aj rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd sa touto časťou návrhu na rozhodnutie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2003